

Ansikt til ansikt

MiSK – Musikk i Sandefjord kirke 2024

festivalkunstner Grete Refsum

Detalj Salme 142 (foto: Jiri Havran)

VERKSOVERSIKT

Kristushoder (1986-1987)

- *Tømmermannen*
- *Den torturerte*
- *Den oppstandne*

Torinokledet (1980-2024)

- *Den kosmiske Kristus*
- *Torinokledet I*
- *Torinokledet II*

Symbolske ansikt (1995-1997);

- *Troens mysterium*
- *Mitt ansikt før jeg ble født*

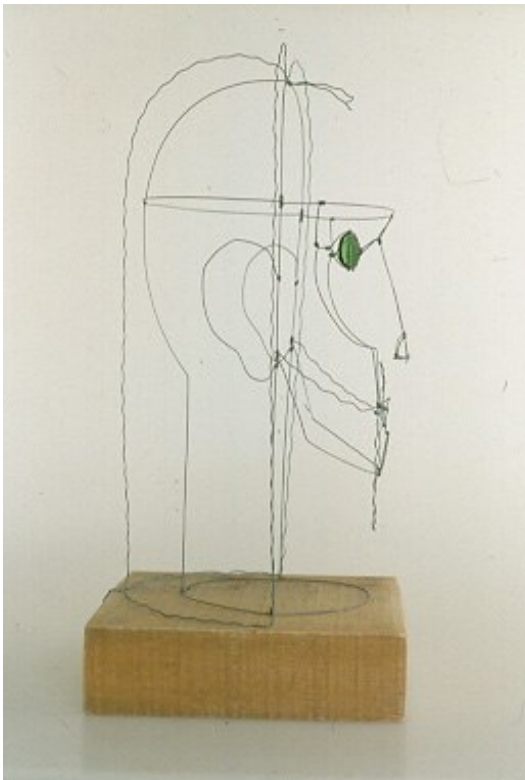
Bibelen (2017-2024)

Det gamle testamente:

- *Skapelse og Gudsbegrepet*
- *Det ondes problem og Menneskets vilkår*
- *Herrens velsignelse x 2*
- *Tid 1; Tid 2; Ukjent tekst*

Det nye testamente: I begynnelsen; Kalk og patén

Fader vår (2023)

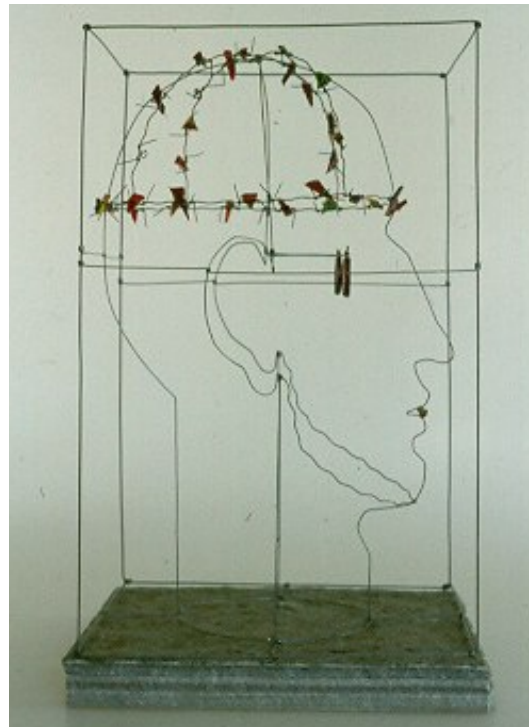

JESU TRE ANSIKTER (1986-87)

Hvordan kan Jesus Kristus – sann Gud og sant menneske – fremstilles i vår tid? *Jesu tre ansikter* er et figurativt, abstrahert uttrykk i galvanisert ståltråd, som verken indikerer hudfarge eller ruster (foto: Anne Sidsel Herdlevær).

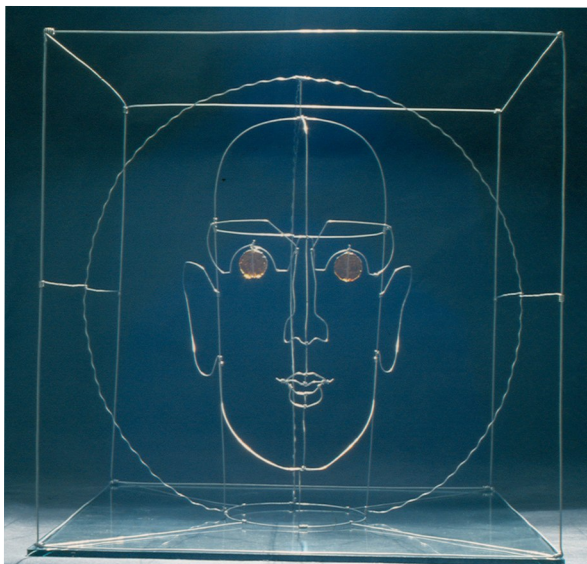
Tømmermannen

Hodet viser en stilisert, men levende mann med store ører, skjegg, barter og hår. Kinnbena er markante og motsier det langstrakte uttrykket. Øynene er grønne – en blanding av blå og brune – og representerer alle øyefarger. Hodeformen omkranses av halvlangt, kruset hår, en vanlig frisyre i Jesu samtid. Tømmermannen står på en avkuttet bit av en ubehandlet, tykk planke.

Den torturerte

Hodet er plassert på en skiferhelle. Det er trukket sammen og krympet; markeringen av menneskelige trekk er utvisket, men øyne og ører er fortsatt tilstede. Røde øyne indikerer smerte. Skallen er formet av en kalott med glass-splinter – en tornekrone. Håret er erstattet av en geometrisk form, et rektangulært prisme. Hodet står på en skiferhelle. Dødsdom venter.

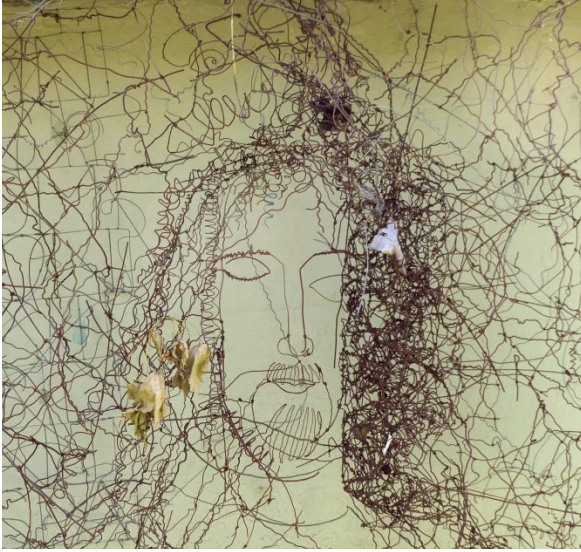

Den oppstandne

Ingen har sett Kristus etter at «han ble tatt opp i himmelen» (Apg 1: 2).

Den oppstandne er mer geometrisk enn figurativt menneskelig. Håret har blitt til en glorie som omkranser ansiktet; helheten er innskrevet i en kube. Øynene er ikke-jordiske, gyldne. Munnen er åpen – han smiler, taler eller ler – det gikk bra! Han står på et speil – på luft.

TORINOKLEDET (1980-2024)

Den kosmiske Kristus

Problemstilling: Hvordan kan vi forstå begrepet 'den levende Kristus'?

Kan det fremstilles billedlig?

Her er et forsøk fra 1980-tallet.

Etter at arbeidet var laget, så jeg et bilde tatt i verdensrommet som faktisk minner om dette visuelle formspråket eller uttrykket.

Ansiktet kommer bare tilsyne fra visse vinkler.

Torinokledet I (relieff)

Likkledet i Torino er et tøyestykke av lin, (4,36 × 1,1) m, med avtrykk av en korsfestet mann. Kledet har blitt oppfattet som Jesu likklede.

På 1980-tallet ble det gjennomført vitenskapelige undersøkelser av kledet som daterte det med avtrykk til 12-1300-tallet. Men kanskje er selve kledet eldre. Dateringen samstemmer med tiden kledet første gang er omtalt. Bildet av likkledet er mest kjent som et negativt foto.

Torinokledet II (3-dimensjonalt)

Torinokledet inspirerte meg veldig på slutten av 1980-tallet. Jeg eksperimenterte med uttrykket, laget 1:1 i ståltråd og et klede i halv størrelse av originalen med avtrykk av en modellert mann. Det slo meg hvor lett det var å få arbeidet til å likne.

Da dateringen kom, ble min interesse punktert. Den katolske kirke anser kledet som et symbol, et ikon for kjærligheten.

(Tilhører St. Dominkus kloster, Oslo)

BIBELN

Utgangspunktet er dødehavsrullene oppbevart i krukker, fra Qumran. Arbeidet består av 12 deler, 9 krukker med referanse til Det gamle testamentet (GT): 6 krukker med tekst, 3 uten, og 3 deler som viser til Det nye testamentet (NT): 1 bokrull, samt kalk og patén (2 deler). Verket formidler visuelt hvordan NT vokser frem fra GT, og sammenhengen mellom jødedom og kristendom. Utdragene er fra Bibel 2024, bokmål (<https://bibel.no>), og noe latinsk tekst.

Tekstene under er satt opp slik de er skrevet linje for linje på krukken, med start fra bunnen, et lite kobbermerke er startpunkt (foto av krukker: Jiri Havran).

GT

KRUKKE I Skapelse (1. Mosebok/ Genesis 1: 1)

*In principio
creavit
deus
i begynnel
sen J G*

KRUKKE IV Menneskets vilkår (Salme 142: 5)

*jeg har
ikke noe
sted å
flykte
Ingen
bryr
seg om
meg*

KRUKKE II Gudsbegrepet (2. Mosebok/ Exodus 3: 14)

*Dixit deus
ego sum qui
sum qui sum
Da sa Gud jeg
er den jeg er
Jeg er Amen
Exodus III 14*

KRUKKE V Herrens velsignelse I (4. Mosebok/ Numeri 6: 24-26)

*Herren velsigne
oss og bevare
oss Herren la
sitt ansikt i
yse over oss
og være oss
nådig Herren*

KRUKKE III Det ondes problem (Job 1: 21)

*Naken kom
jeg fra mors
liv Naken ve
nder jeg til
bake Herren
ga Herren tok
velsignet*

KRUKKE VI Herrens velsignelse II

*Herren løfte
sitt ansikt
mot oss og
gi oss fred
herren velsigne
deg og
bevare deg*

KRUKKE VII Tid 1

KRUKKE VIII Tid 2

KRUKKE IX Ukjent tekst

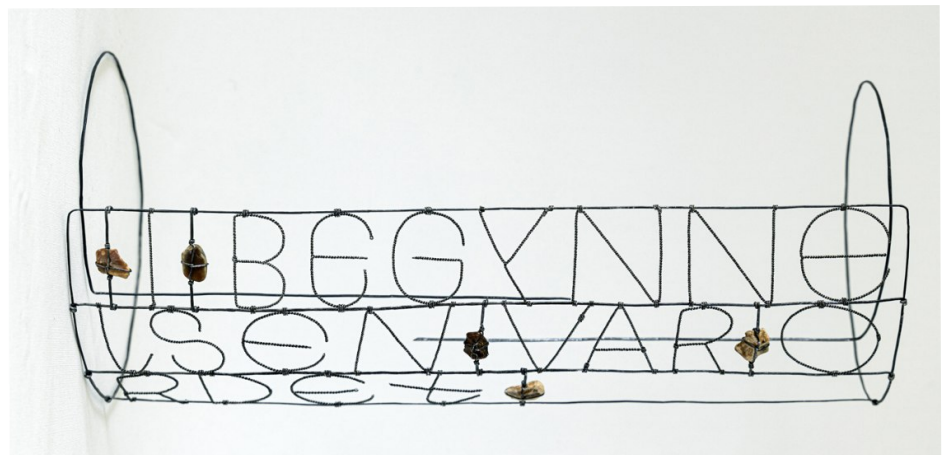
Tid 1 og Tid 2 har referanse til Forkynneren 3: 1; 20: Alt har sin tid, det er en tid for alt [...] en tid for å [...] Alle går til det samme sted. Alle er kommet av støv og skal bli til støv igjen.

DET NYE TESTAMENTET

I begynnelsen
(bokrull, dimensjonen
lik krukkene)

I begynnelsen var Ordet

(Joh 1: 1)

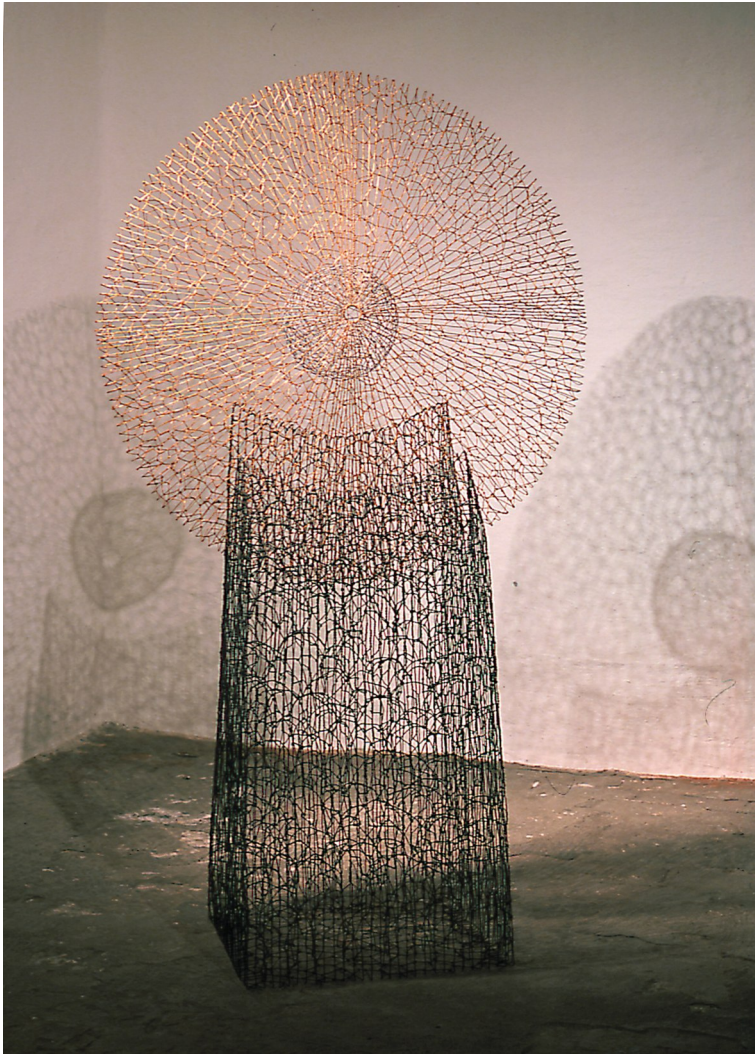
Kalk og patén, krukkene har blitt til nattverdselementene

[...] tok han et brød takket, brøt det og sa: «Dette er min kropp, som er for dere. Gjør dette til minne om meg!» På samme måte tok han begeret etter måltidet og sa: «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod. Hver gang dere drikker av det, gjør det til minne om meg!

(1. Kor. 11: 23-25)

SYMBOLSKE ANSIKTER

Troens mysterium, krypten i Oslo domkirke
(foto: Hallvard Haugerud).

Troens mysterium (1995)

Liturgisk skulptur i to separate deler som kan stilles sammen:

plint i glødet jerntråd, møllehjul i kobbertråd, kule i galvanisert ståltråd.

Skulpturen er kulminasjonen av 10 års arbeid med kors og krusifiks. Det hellige er uttrykt i form av et møllehjul, med referanse til korn.

Figuren kan forstås som en *monstrans*, et objekt som viser frem et innviet alterbrød, fra latin *monstrare*, å vise.

Et spindelvevsaktig kors ligger over formen, med en sirkulær åpning som på baksiden har et innskrevet triangel. I mysteriets kjerne møtes her kristendom og buddhisme.

To separate deler: plint i glødet jerntråd, kjegle i kobbertråd, kule i galvanisert ståltråd (foto: Hallvard Haugerud).

Mitt ansikt før jeg ble født (1997)

Uttrykket «mitt ansikt før jeg ble født» er et zen-buddistisk *koan*.

Et *koan* er et paradoksalt utsagn brukt som verktøy for meditasjon og åndelig utvikling i zen-buddhismen.

Detalj *Fader vår* (foto: Jiri Havran)

Fader vår (2023)

1930 oversettelsen

Fader vår,
du som er i himmelen!
Helliget vorde ditt navn;
komme ditt rike;
skje din vilje, som i him-melen,
så og på jorden;

gi oss idag vårt daglige brød;
og forlat oss vår skyld, som vi
og forlater våre skyldnere;
og led oss ikke inn i fristelse;
men fri oss fra det onde.

For riket er ditt og makten og
æren i evighet.

Amen.

Matt 6,9-13

Grete Refsum billedkunstner/skulptør (medlem NBK/NBF),

arbeider i spennet mellom to og tre dimensjoner med eksistensielle temaer knyttet til religion, psykologi og minner fra andre verdenskrig.

Med utdannelse i glassmaleri og skulptur har hun utviklet egne teknikker for å bygge opp objekter der metalltråd er konstruktivt bærende. Idémessig viderefører hun cisterciensermunkenes (1100-tall) fattigdomsideal og «søppelkunsten» (*arte povera*) fra det 20. århundret. Hun arbeider for hånd og integrerer funne materialer i sine verk, menneskeskapte eller naturgitte: glass, tekstil, plast, stein, tre, nøtter, skjell, ben, mm.

Refsum har siden 1980-tallet systematisk utforsket sentrale kristne begreper, symboler og praksis: korset og krusifikset, bønn og meditasjon, liturgi og tekst. Hennes arbeid er brukt i mange kirkerom i ulike sammenhenger, temporært i trosopplæring og liturgi, eller permanent, se: www.refsum.no